A.° 1853. N.° 144.

ROTTERDAMSCHE COURANT.

Woensdag den 14 September.

BUITENLAND.

LONDEN den 10 september.

Laatstleden woensdag is in de Westminster-abtdij het standbeeld van sir *Robert Peel* opgerigt. Het is te Rome vervaardigd, van levensgrootte, uit zuiver wit marmer, en staat op een blaauw geaderd voetstuk. De gelijkenis is treffend; de groote staatsman wordt voorgesteld met eene rol papier in de regterhand, waarmede hij in het Parlement verschijnt.

— Een buitengewoon voorbeeld van hoogen ouderdom is zekere jufvrouw *Singleton*, woonachtig te Williamsburg, in den Staat van Zuid Carolina, welke thans in haar 131ste jaar is. Behalve het gezigt, waarvan zij in haar 99ste jaar door de mazelen beroofd is, bezit zij nog al hare geestvermogens en overige zintuigen.

— In een der dagbladen van Louisiana, de *Carrolton Star*, van den 23 augustus ll., leest men eene daad van onmenschelijkheid, waarvan een oude neger, *Johnson* genaamd, slaaf van *Karel Hines*, het slagtoffer is geworden. *Johnson* is gestorven aan de gevolgen eener wreede straf, hem door zijnen meester opgelegd. Deze 86jarige grijsaard werd door iedereen geacht, zoowel om zijne eerlijkheid en matigheid als omdat hij zoo vele treffende gebeurtenissen uit het omwentelingstijdperk beleefd had. Een kleinen misslag begaan hebbende, was het monster wiens slaaf hij was hier zoodanig over verbitterd, dat hij hem zoo geeselde en schopte, dat hij er van stierf. Na zijnen slaaf vermoord te hebben, haastte zich *Hines*, ontsteld door zijne misdaad, om hem te doen begraven. Maar de justitie door het zich verspreidend gerucht ingelicht zijnde van hetgene was voorgevallen, begaf zich de daartoe bevoegde ambtenaar bij den planter, liet het lijk opgraven en stelde een onderzoek in. Het eenparig gevoelen der jury, waaronder men vele geneesheeren telde, luidde dat de neger overleden was aan de slagen die hem toegebragt waren. De personen, bij het onderzoek des beambten tegenwoordig, zeiden als uit éénen mond dat men zich geen afzigtelijker schouwspel kon voorstellen dan het gezigt van het lijk van den armen neger. Zijn rug was zoodanig opengereten dat zij slechts ééne wonde vertoonde. Aan het benedengedeelte des ligchaams waren zoodanige schoppen toegebragt, dat de lappen vleesch er bij hingen. Na zijn onderzoek geëindigd te hebben, liet de beambte het monster, den dader dezer barbaarschheid, dadelijk naar de gevangenis voeren.

PARIJS den 12 september.

Onder het voorzitterschap van den Keizer is gisteren te St. Cloud een langdurige Ministerraad gehouden, na afloop waarvan verschillende couriers in onderscheiden rigtingen zijn afgezonden.

Gedurende het verblijf des Keizers te Dieppe is aldaar, onder het voorzitterschap van Z. M., eene commissie vergaderd geweest, om den toestand van de haven dier stad te onderzoeken, waarbij gebleken is dat tot de grondige verbetering dier haven eene uitgave van 2,200,000 francs zou noodig zijn.

De heden alhier ontvangen dagbladen uit de Noordelijke departementen melden, dat de Keizer Saint-Cloud den 20 dezer verlaten en achtereenvolgens Arras, Rijssel, Valenciennes, Boulogne, Abbeville en Amiens bezoeken zal.

— Bij besluit van Z. M. zijn de hoogere regten, bij besluit van 17 maart ll. vastgesteld bij den invoer met vreemde schepen van mineralen van verschillende soort, voorloopig afgeschaft voor zoo veel het ijzer betreft.

— De *Moniteur* bevat heden op nieuw eene nota, betrekkelijk de aan de Regering toegedichte aankoopen van granen. In die nota wordt plegtig verklaard, dat de Regering alleen in Engeland 419,000 hectoliters graan heeft aangekocht voor de jaarlijksche behoeften der administratien van oorlog en marine. Daaraan wordt nog toegevoegd dat de Regering alleen wil tusschen beide treden, om door algemeene maatregelen de handelsbedrijvigheid te vergemakkelijken.

— De interest der schatkistbiljetten is van heden af bepaald op 2½ per cent voor de biljetten van 3 tot 5 maanden, op 3 per cent voor de biljetten van 6 tot 11 maanden en op 3½ per cent voor de biljetten van 1 jaar.

— De ongunstige stemming ter Beurs schrijft men toe aan het gerucht dat de Fransche Regering voornemens zou zijn eene leening aan te gaan, aan de steeds voortdurende onzekerheid nopens het Oostersche vraagstuk, en aan de nog niet geheel opgeheven vrees voor ongenoegzaamheid der granen.

— Om de intrekking van het papieren geld te bespoedigen heeft de minister van finantien der Romeinsche Staten, de heer *Galli*, bekend gemaakt, dat de biljetten van ééne kroon den 30 september en die van 100 kroonen den 31 december buiten omloop worden gesteld. De eersten zullen nog tot den 15 november aanstaande en de laatsten tot den 31 januarij 1854 bij betalingen aan de schatkist worden aangenomen, doch na die tijdstippen hunne waarde verloren hebben.

— Alhier zijn particuliere berigten uit Otaheite ontvangen van de eerste dagen der maand junij. De toestand bleef voldoende. De landbouw maakte dagelijks vorderingen en de voortbrengselen van den grond gaven tot drukken handel met Californië aanleiding. Gedurende de eerste zes maanden dezes jaars was het getal der aldaar aangekomen schepen bijna verdubbeld; eerstdaags werd het stoomschip *Cook* van de groote transatlantische maatschappij verwacht, dat zijne eerste reis volvoeren en van Honolulu komen moest.

KEULEN den 12 september.

Na voorloopige bijeenkomst des bestuurs op den vorigen avond, werd den 7 dezer te Coburg de algemeene vergadering der Gustaaf-Adolf Vereeniging geopend. Ten negen ure begaven zich, door het grootste gedeelte der geestelijkheid van het Hertogdom in ambtsgewaad begeleid, honderden leden der Vereeniging, onder het plegtig gelui der klokken, naar het kerkgebouw, waar de opperhofprediker *Nielsen* uit Oldenburg, Holsteiner van geboorte, eene leerrede hield. Ten twaalf ure vingen de eigenlijke werkzaamheden der Vereeniging in de kerk van het residentieslot aan, en werden door den voorzitter met gebed geopend, waarna de secretaris, de predikant *Howard*, het jaarlijksch verslag voorlas, dat zeer gunstig luidde. Onder de Protestanten was, ten gevolge van de pogingen der Ultramontanen in Duitschland tegen de Protestantsche kerk, groote geestdrift ontstaan, welke zich in werken der liefde geopenbaard heeft. Gedurende het laatste jaar werd de som van 101,500 florijnen in de kas der vereeniging ontvangen en haar kapitaal door zeven legaten aan de centrale kas met ruim 21,000 florijnen vermeerderd, behalve die legaten welke sommige afdeelingen ontvangen hebben. Aan behoeftige gemeenten in België, Duitschland, Frankrijk, Italië, Oostenrijk, Hongarije, Polen, Portugal en Turkije werden meer dan 92,000 florijnen uitbetaald. Tien nieuwe kerken zijn in dit genootschapsjaar door de vereeniging gebouwd en vele scholen opgerigt. Dien dag en den volgenden voerden nog verscheiden sprekers, waaronder uit Parijs, Lyon, Antwerpen en Brussel, het woord en werden belangrijke besluiten genomen.

— Volgens nader berigt, zullen de Keizer van Rusland en de Koning van Pruissen den 21 dezer in het Oostenrijksch legerkamp te Olmutz aankomen, werwaarts de Keizer van Oostenrijk zich reeds den 14den begeeft. Op deze bijeenkomst der Vorsten grondt men nog de hoop op het behoud van den Europeschen vrede, ofschoon ook de algemeene strijdlust bij de Turken, die van geene andere schikking dan de gave aanneming der gewijzigde Weener voorslagen hooren willen, velen het tegendeel doet duchten.

Volgens een der dagbladen zou Oostenrijk er op aandringen dat te Petersburg afzonderlijke onderhandelingen over het Turksch-Russisch vraagstuk tusschen graaf *Nesselrode* en den Turkschen Gezant plaats grijpen. Men hoopt dat deze voorslag aangenomen zal worden.

— Omtrent de gedeeltelijke verwoesting der Perzische stad Ispahan door eene aardbeving wordt nader geschreven, dat daarbij meer dan tienduizend menschen zijn omgekomen. Dat berigt stelt het getal der ingestorte huizen op twaalfduizend, maar dit berust vermoedelijk op eene dwaling.

— Rijnhoogte te Keulen 11 september 10 voet 5½ duim Keulsch peil (10 voet 1½ duim Rijnlandsch).

ANTWERPEN den 12 september.

Gisteren morgen ten half elf ure van Brussel vertrokken, is de Koninklijke Familie des middags ten half twee ure te Namen aangekomen, waar alles tot hare feestelijke ontvangst in gereedheid was gebragt, en waar zij met veel geestdrift begroet werd en onder het gejuich der menigte en het gebulder van het geschut der citadel en der bolwerken aankwam. Na receptie aan het stationsgebouw trok men in optogt, voorafgegaan door eene eerewacht, naar het paleis, waar de Koninklijke Familie zich, terstond na hare aankomst, op het balkon vertoonde en vervolgens de overheden bij zich ontving. Des middags werd van stadswege een diner in de raadzaal gegeven en des avonds was er bal in de schouwburgzaal.

De Koning werd door ligte ongesteldheid verhinderd de reis naar Namen mede te maken.

— De Hertog en Hertogin van Terceira zijn te Brussel aangekomen, om, namens de Koningin van Portugal, den Hertog van Brabant bij gelegenheid van zijn huwelijk te begroeten. Eergisteren zijn zij eerst door den Koning en daarna door den Hertog en de Hertogin van Brabant ontvangen.

BINNENLAND.

's GRAVENHAGE den 12 september.

Bij Koninkl. besluit van den 3 dezer is de aan jonkh. mr. *G. B. Junius van Hemert* c. s., bij besluit van 3 sept. 1852 verleende vergunning tot aanleg van een kunstweg langs de Dedemsvaart, met concessie tot tolheffing daarop, overgedragen op het gemeentebestuur van Avereest.

— Bij Koninklijk besluit van den 7 dezer zijn verleend de volgende pensioenen, als: aan *G. P. Pfeiffer*, ontvanger der dir. belastingen en accijnsen te Ouder-Amstel, *f* 1066; *J. van den Heuvel*, idem te Beugen, *f* 926; D. *Tomassen* of *Thomassen*, commies der 1ste kl. bij 's Rijks belastingen te Middelburg, *f* 323; *M. van den Ende*, idem te Oostburg, *f* 363; *J. P. Baatson* of *Baetsen*, wed. van *J. H. Berden*, in leven ontvanger der dir. belastingen en accijnsen te Broekhuyzen, *f* 477; *B. Taats*, wed. van *J. Budding*, idem te Herveld, *f* 501; *J. M. W. van Noorbeek*, wed. van *J. F. Faulhaber*, in leven visiteur der in- en uitg. regten en accijnsen te Eysden, *f* 395, en *H. Willemse*, wed. van *B. Hoogervorst*, in leven commies der 2de kl. bij 's Rijks belastingen te Middelburg, *f* 248.

— Het *Staatsblad* n.° 86 bevat de wet van den 4 dezer, tot aanvulling der wet van den 18 december 1852 (*Staatsblad* n.° 212), betreffende de pensioenen der zee- en landmagt. — N.° 87 de wet van den 4 dezer, houdende wijziging van eenige artikelen der wet van den 28 augustus 1851 (*Staatsblad* n.° 126), in zoo ver betreft de bevordering der officieren van de geneeskundige dienst en die der administratie bij de zeemagt. — N.° 88 de wet van den 4 dezer, houdende, voor zoo veel de geneeskundige en administratieve diensten bij de zeemagt betreft, wijziging van den staat A, behoorende bij de wet van den 28 augustus 1851 (*Staatsblad* n.° 127). — N.° 89 de wet van den 4 dezer, tot goedkeuring eener dading tusschen het bestuur der domeinen en de gemeente Genemuiden. — N.° 90 de wet van den 4 dezer tot regeling van het fonds van koopprijzen van domeinen, dienst 1852. — En n.° 91 de wet van den 7 dezer, tot goedkeuring van het tractaat, den 12 julij 1852 tusschen Nederland en Costa Rica gesloten.

— De Minister van Marine heeft ter kennis van belanghebbenden gebragt, dat, tot betere aanduiding der Eijerlandsche Gronden, thans eene kaap op den Robbebol (westpunt of horst van Vlieland) geplaatst is, zoomede een scherm op de duinen van Texel, bij de Koog. Ten algemeenen nutte der zeevaart wordt dienstig geacht, als een vervolg op de aankondigingen betreffende die gronden, in dato 16 april en 27 october 1852, het volgende nogmaals te herinneren en bekend te maken: 1°, de diepte op vijf vadem water, bij gewoon laagwatergetij, strekt ten aanzien van dat gedeelte der kust van tegenover de Koog op Texel, langs de Eijerlandsche gronden, tot tegen Vlieland, nagenoeg N. O. en Z. W. à N. O. ten O. en Z. W. ten W. (per kompas) en wel: *a*, in het W. N. W. van het scherm bij de Koog, op ¼ Duitsche mijl afstand; *b*, langs de westelijkste kust der Eijerlandsche gronden in het W. N. W op ¼ mijl afstand van den kijkpaal, welke in de duinen van het Eijerland staat; *c*, in het W. N. W. op ruim ½ mijl afstand van de Kaap op den Robbebol, en *d*, in het N. N. O. op kleine 2/3 mijl afstand van gezegde Kaap; — 2°, tot meerdere, zekerder en spoediger verkenning van het eiland Texel, zoomede ter waarschuwing voor de Eijerlandsche gronden, is het scherm op de duinen van Texel, bij de Koog, geplaatst, en om dezelfde reden, zoowel als om de schepen hier verder van de kust te doen afhouden, de kaap op den Robbebol (Horst of Westeinde van Vlieland); — 3°, het scherm is geplaatst op het duin bij de Koog, in de strekking van N. O. ten O. en Z. W. ten W. en staat ongeveer 30 Nederl. ellen boven volzee; het heeft den vorm van het dak van een huis; — 4°, de kaap op den westhoek van den Robbebol is 18 Nederl. ellen boven volzee verheven en staat met gewone springtijen nog droog. Deze kaap is voorzien van twee ovaalronde schermen, het eene in de rigting van N. O. en Z. W., het andere in de rigting van N. W. en Z. O. In het algemeen wordt dit gedeelte der kust, vooral door kleine zeeschepen en onbekenden, veel te digt genaderd, en zelfs zeer gewaagd nabij de kust en gronden gezeild, ook bij goed weêr en aflandigen wind, hetgeen zeer dikwijls, bij uitschieting van wind en door misleiding der stroomen langs de kust en vóór de zeemonding hier, zoowel bij dag als bij nacht, het aan den grond raken en verzeilen van schepen ten gevolge heeft. 5°, wat de verlichting voor de kust aldaar aangaat, deze mag als voldoende beschouwt worden, want: *a*, het licht van Vlieland is, bij gewoon vuurzigt, op goed 3½ mijl te zien, van uit zee tot tegen de kust van Vlieland, in de Eijerlandsche gronden, en zelfs tot op weinigen afstand der kust van Texel bij de Koog; *b*, het draailicht van Terschelling ook van uit zee, op 5 mijlen afstand, tot even benoorden de Eijerlandsche gronden; en *c*, het licht van Kijkduin, dat weldra (verbeterd zijnde) op goed 5 mijlen afstands zal zigtbaar zijn, blijft, van om de West komende, te zien, tot het bewesten het zuiden over en achter den westhoek der duinen van Texel geraakt; vooral wanneer men zich op eenige hoogte in het tuig begeeft, wanneer men digt bij den Texelschen wal is, en het licht van Vlieland reeds kan zien of spoedig te zien krijgt. Niettegenstaande de bovenvermelde verkenningen, zoo ter leiding als waarschuwing, zeer voldoende zullen bevonden worden, blijft het den zeevarenden ten ernstigste aanbevolen, de kust aldaar (hoek van Texel) om of langs zeilende, zich steeds ruim uit den wal te houden, het lood bij tijds en aanhoudend te gebruiken en dit niet te verzuimen. Vooral bij stormachtig weêr en met springtijen geven de stroomen digt bij de kust veel misleiding voor schepen, die digt langs de kust willen opwerken, inzonderheid voor hen die aldaar vreemd of weinig bekend zijn; en met dik of mistig weêr, of des nachts, slecht bestek of onzekere verkenning hebbende, zoude zulks door verzuim alsdan spoedig het verlies van het schip kunnen veroorzaken.

— Gedeputeerde Staten der provincie Zuidholland, in aanmerking nemende dat het geopperde denkbeeld, of door het invoeren eener provinciale belasting op het vee

niet een fonds zou kunnen worden daargesteld, waaruit het bestaan der geadmitteerde veeartsen in deze provincie zou worden verzekerd, en door vermeerdering van het getal daarvan de doelmatige geneeskundige behandeling van het vee zou kunnen worden bevorderd, hebben goedgevonden, bij resolutie van 30 augustus jongstl., burgemeesters en wethouders der gemeenten in deze provincie uit te noodigen, hun gevoelen aan deze Vergadering kenbaar te maken, of en in hoeverre het wenschelijk zou kunnen worden geacht om door de invoering eener matige provinciale belasting op het vee, in het belang van den veestapel, ook bij het ontstaan van besmettelijke ziekten, het voortdurend bestaan van de Rijks veeartsen in dit gewest te bestendigen, daar waar het vereischt wordt hen een genoegzaam bestaan te verschaffen, en, zoo noodig, aan de dienst meerdere uitbreiding te geven; wordende burgemeesters en wethouders uitgenoodigd hun gevoelen dienaangaande vóór den 20 september aanstaande aan deze Vergadering kenbaar te maken.

Staten-Generaal.

In de zitting der Eerste Kamer van ll. woensdag, bij de beraadslagingen over de wet regelende het toezigt op de onderscheiden kerkgenootschappen, heeft de heer *van Rijckevorsel* de volgende rede uitgesproken. (Plaatsgebrek heeft ons verhinderd deze redevoering vroeger in haar geheel op te nemen):

„ Ik waardeer het voorregt dat wij genieten om over deze wet, welke zoo vele gemoederen en pennen in beweging heeft gebragt en in de Tweede Kamer tot eene zoo langdurige en warme discussie aanleiding heeft gegeven, thans met kalmte te mogen beraadslagen.

Buiten deze Kamer heeft de groote belangstelling bijna plaats gemaakt voor onverschilligheid omtrent den uitslag dezer beraadslaging.

Waaraan is dit toe te schrijven? mijnes inziens, daaraan dat men is gaan begrijpen, dat de opgewondenheid tegen de Pauselijke allocutie overdreven was, niet dat men die niet in hooge mate blijft afkeuren en betreuren, maar overdreven in dien zin, als of de Protestanten daarvan werkelijk in Nederland iets te vreezen hadden, als of daardoor het zoogenaamd ultramontanisme voor hen gevaarlijker zou zijn geworden, als of de Roomsch-Katholieke hierarchie op de bevolking, welke die godsdienst niet belijdt, ooit eenig gezag zou kunnen uitoefenen, ten gevolge der benoeming van kerkelijke opperhoofden in Nederland.

Men begint meer en meer in te zien dat het voor de Protestantsche Kerk vrij onverschillig is, of de kerkvoogden bisschoppen of vicarissen worden genoemd, welken titel zij daarbij voeren en waar zij gevestigd worden, of naast den aartsbisschop van de Roomsch-Katholieke Clerezy te Utrecht nog eenen anderen door den Paus wordt geplaatst.

Men begint meer vertrouwen te stellen op de kracht onzer instellingen, op de waarborgen tegen misbruik, bij de Grondwet verleend. Men wijst op het voorbeeld van Engeland, waar eerst mede veel gisting plaats had, met ophef eene wet is gemaakt en nu van de zaak niet meer wordt gesproken.

Ook de tegenstand tegen de wet, waarover wij thans beraadslagen, schijnt bij mijne Katholieke medeburgers merkelijk bekoeld. Men begint zich te overtuigen, vooral na de verklaringen door den tegenwoordigen Minister van Justitie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal gegeven, dat de wet voor het oogenblik weinig of geene verandering in den staat van zaken zal daarstellen. Het is thans nog maar hoofdzakelijk het beginsel, waartegen nog strijd wordt gevoerd, doch deze strijd is algemeen en wordt zelfs door het Roomsch-Katholiek lid van het Ministerie gedeeld.

Na al hetgeen over het gebeurde is geschreven en in de Tweede Kamer gesproken, acht ik het onnoodig op nieuw in eene breedvoerige beschouwing te treden over de aanleiding tot deze wet, maar beter dat alles onaangeroerd te laten. Ik getroost het mij, dat mijn discours daardoor niet in belangrijkheid wint voor hen, wier bloed nog in gisting is. Ik wensch bij deze teedere materie te bevredigen, niet te verbitteren. Wat in het gebeurde nog raadselachtig zijn mogt, zal door den tijd wel worden opgehelderd, dan zal men met meer juistheid en regtvaardigheid de handelingen van het vorige en van het tegenwoordige Ministerie kunnen beoordeelen dan thans. Ik geloof daarenboven niet bij de beoordeeling der wet die van personen te behoeven.

Even als ik deed bij het afgetreden Ministerie, zoo zal ik ook nu tegenover het nieuwe steeds trachten een onpartijdig standpunt te bewaren; ik zal het dan *gaarne*, maar ook dan *alleen* ondersteunen, wanneer ik meen dat hare handelingen en voorstellen zijn in het waar belang des Vaderlands, en daarbij geen voorschrift of beginsel der Grondwet wordt gekrenkt.

Er eenigen prijs op stellende, dat de beweegredenen, welke mijn eindoordeel over de wet hoofdzakelijk geleid hebben, bekend worden, veroorloof ik mij u die kortelijk mede te deelen. Ik zal trachten mij geheel te onthouden van overtollige uitweidingen. Ik stel mij voor de wet geheel op zich zelve en met kalmte te beschouwen, en wel in den toestand waarin zij tot ons is gekomen en met het oog op de omstandigheden waarin wij ons thans bevinden.

1°, de vraag: of de Grondwet het maken *eener* wet ter aanvulling van het 6de hoofdstuk toelaat, meen ik bevestigend te moeten beantwoorden. Vraagt men mij echter of deze wet in strijd is met de Grondwet, zoo antwoord ik ja, zoo niet met den letter, dan toch stellig met den geest waarin de herziening in 1848 is geschied.

De indruk, bij mij van die herziening gebleven, is: dat men, toen de onderscheiden kerkgenootschappen de meest mogelijke vrijheid heeft willen schenken om zich zelve te besturen, te regelen en de godsdienst uit te oefenen, behoudens de beperkingen voor rust en orde noodzakelijk en in het zesde hoofdstuk vermeld. Men heeft voor altijd de onzalige twisten over inmenging van het Staatsgezag in kerkelijke zaken, bovenstaande punten betreffende, willen voorkomen.

2°, of eene wet ter uitvoering der voorschriften van het 6de hoofdstuk der Grondwet noodzakelijk is te achten, moet ik nog betwijfelen, bijzonder na de proeve thans daartoe genomen. Veeleer zou ik eene wet noodzakelijk oordeelen, voorzieningen behelzende omtrent kloosters en goederen in de doode hand.

Is het noodig, gelijk ik vaak hoor beweren, dat er een nationaal protest tegen de aanmatiging van Rome geschiede, dan is dit de taak der Regering, niet der Wetgevende Magt.

Ik wil ook geene wet, alleen om aan het opgewonden deel der Natie genoegdoening te verschaffen, tevens een ander deel kwetsende. Dit kan de eendragt, orde en rust in den Lande niet bevorderen, maar wel ondermijnen, niet alleen nu, maar later zelfs nog in eene veel grootere mate.

De overdreven voorstellingen der mogelijke gevolgen van de vestiging der bisschoppen wettigen niet het maken eener wet. Zij die zich, van welke zijde ook, aan onverdraagzaamheid schuldig mogten maken, moeten worden gehouden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat.

Door den Minister van Buitenlandsche Zaken zijn de volgende woorden in de Tweede Kamer gesproken: (bijblad pag. 227.) „Aangeboren getrouwheid en eerbied voor de wet kenmerken het Nederlandsche volk, en de Regering des Konings, ofschoon zij niet zou aarzelen, waar dit noodzakelijk was, de naleving der wet met al de middelen, welke de Regering ten dienste staan, geene uitgezonderd, te handhaven, weet dat zij tot geene buitengewone middelen, tot geene andere middelen dan die de wet, thans in beraadslaging, zelve aan de hand geeft, hare toevlugt zal behoeven te nemen."

Wanneer de Regering nu dezelfde energie des noodig toepast op hen, die rust en orde mogten willen verstoren, dan zullen zij ook stellig zonder deze wet kunnen gehandhaafd blijven. Ik ga nog verder: Even als de vrees voor de bisschoppen zeer overdreven was, zoo was het ook die voor de verstoring der rust bij eene vrije vestiging. Doch wat hier ook van zij, die vrees maakt eene wet als deze nog niet noodzakelijk.

Men heeft de noodzakelijkheid ook aangedrongen door te wijzen op artt. 167 en 169 der Grondwet en beweerd dat, wierden er maatregelen door den Koning genomen, zonder medewerking der wetgeving, men over willekeur zou kunnen klagen.

Maar zal dit beklag nu worden weggenomen, wanneer ten gevolge van art. 5, de vestiging der Synodale vergaderingen en hoofden van kerkgenootschappen op de eene of andere plaats wordt geweigerd? Zal deze goed keuring niet steeds afhankelijk zijn van de zienswijze der tijdelijke Raadslieden van de Kroon, van de indrukken van het oogenblik?

3°, met mijne beschouwing omtrent den geest der Grondwet komt geheel overeen de aanhef van art. 1: „Aan „ alle kerkgenootschappen is en blijft de volkomen vrijheid „ verzekerd alles wat hunne godsdienst en de uitoefening „ daarvan in hunnen eigenen boezem betreft te regelen."

Deze zinsnede ten volle goedkeurende en beamende, heb ik nu maar te onderzoeken of de overige bepalingen der wet, speciaal die welke in het 1ste en het 5de artikel zijn opgenomen, daarmede ten volle instemmen.

Daartoe wil ik mij beperken.

Ik zal bij mijne beschouwing de algemeenheid der wet niet uit het oog verliezen maar indachtig blijven, dat zij van toepassing is op alle gezindheden en dat zij zoowel den Protestanten en Israëlieten als den Roomsch-Katholieken geldt of later gelden kan.

Ik geloof niet dat het tweede lid van art. 1 onmiddellijk strijdt met het eerste, maar wel dat de woorden *inrigting en bestuur* zeer rekbaar en voor velerlei uitlegging vatbaar zijn. Het klinkt daarenboven vreemt, dat, als de noodzakelijkheid tot zoodanige mededeeling bestaat, bijzondere kerkelijke gemeenten, die niet met anderen een kerkgenootschap uitmaken, van de toepassing uitgesloten zullen zijn, gelijk door de Regering wordt geantwoord op het verslag dezer Kamer. De redenen door de Regering aangegeven, waarom zij bekend moet zijn met de inrigting en het bestuur der kerkgenootschappen, gelden, dunkt mij, evenzeer wegens bijzondere gemeenten, waarvan ieder als het ware op zich zelve een kerkgenootschap is.

De derde zinsnede van art. 1 kan aanleiding geven tot misbruik en vooral tot botsing. Zij had, volgens de uitlegging door den Minister van Justitie bij de verdediging der wet er aan gegeven, best gemist kunnen worden, daar het van zelf spreekt dat het Staatsgezag vrij blijft zijne medewerking al dan niet te verleenen.

Daarenboven is het geval denkbaar dat de goedkeuring, waarvan hier sprake is, noch verleend, noch geweigerd wordt.

Van de verpligting om de afkeuring kenbaar te maken, of van de waarborgen, gegeven omtrent het afwijzen eener vestigingsplaats in art. 5 en omtrent die bij de eindbeslissing in art. 7 vermeld, wordt in art. 1 zelfs niet gesproken.

4,° het is vooral art. 5 hetwelk in strijd is met den aanhef van art. 1.

De plaats van vestiging der synodale vergaderingen en hoofden die kerkgenootschappen vertegenwoordigen of besturen, behoort, mijnes erachtens, wel degelijk tot de regeling en uitoefening van hunne godsdienst. Hier wordt dus de verleende vrijheid weder ingekort en zal zich de Regering eene inmenging aanmatigen, met hetgeen aan de kerkgenootschappen zelve had kunnen en had behooren te worden overgelaten.

Dubbeld gevaarlijk acht ik het artikel, omdat het schijnt dat men daarbij terug wil komen op hetgene reeds door de Regering onder het vorig Ministerie was verleend, iets waartegen zelfs eene partij nu opkomt, welke er zich op beroemt dat zij de wet in de 2de Kamer heeft doen aannemen.

Wat zal er daarenboven worden van het Concordaat, wanneer men een deel terugneemt van hetgene was toegestaan, toegestaan onder voorwaarde dat het Concordaat geheel als vervallen zou beschouwd worden?

Wat is er van de Conventie van 1841? De mededeeling der nota's, in october van dat jaar met den Pauselijken Internuntius gewisseld, zijn gevraagd, doch niet ontvangen. De Regering heeft daarop geheel ontwijkend geantwoord. Ik acht dit antwoord niet gelukkig en min voegzaam gesteld.

Het is waar, op de benoeming der Bisschoppen wordt niet teruggekomen. Zij kunnen ook de hun gegeven titels voeren. Zij mogen zelfs wonen waar zij goedvinden, maar zij mogen zich in het diocese, waarover zij zijn gesteld, niet vestigen, zonder goedkeuring van den Koning. Mij komt het voor, dat het laatste punt een gevolg is van de anderen, dat de vestiging zoowel de taak der Kerk is als de benoeming, en dat de inmenging van het Staatsgezag in de keuze van de plaats der vestiging geheel in strijd is met de 1ste zinsnede van art. 1.

Misschien levert deze bepaling voor het oogenblik geen groot bezwaar op. Een toekomstig Ministerie kan echter aan dit voorschrift eene bekrompener uitlegging geven. Het kan zelfs eene vestiging onmogelijk maken, door achtereenvolgens ieder aangewezen plaats als ongeschikt te verklaren, of ook maar geen uitspraak te provoceren en de zaak steeds slepende te houden.

Vestigt men zich nogtans, zonder toestemming der Regering, en meent deze haar gezag te moeten handhaven, dan is de openbare orde en rust in gevaar en oneindig meer dan zonder deze wet ooit het geval zou kunnen zijn. Alles wat ik hier zeg is van toepassing op alle kerkgenootschappen. Ieder hunner kan op zijne beurt het dwangbuis der wet gevoelen.

Verontrust de wet thans de Roomsch Katholieken, zij, die de bisschoppen geheel wilden geweerd zien, zullen even min door de wet worden bevredigd. Wat zal het hun baten of bij voorbeeld de Aartsbisschop van Utrecht zich quasi niet te Utrecht mag vestigen, wanneer hij evenwel den titel mag voeren en te Utrecht mag wonen?

Van welke zijde ook beschouwd, zie ik in de bepaling van art. 5 geen nut, wel schade. Wordt de strafbepaling bij overtreding van het artikel toegepast, dan wordt daardoor een belangrijk deel der Natie tegen de Regering in het harnas gejaagd. Geschiedt het niet, dan zullen eerbied en ontzag voor het Staatsgezag niet vermeerderen.

5,° de moeijelijkheid der toepassing van art. 14, met het oog op art. 167 der Grondwet en der wet van germinal, Xde jaar, is door het antwoord der Regering, gegeven op het verslag van rapporteurs, niet opgeheven, maar nog sterker uitgekomen.

6,° over de overige bepalingen der wet zal ik mij nu niet uitlaten.

Ik heb genoeg gezegd om mijne stem te motiveren. Hoe schijnbaar onbeduidend de wet ook zijn moge voor het oogenblik, zoo beschouw ik haar toch, ook en *vooral* met betrekking tot de toekomst, zoo gewigtig, dat ik eerst na een rijp en ernstig beraad tot de conclusie ben gekomen: dat de wet noch noodzakelijk, noch doeltreffend is; dat eenige harer bepalingen in strijd zijn met den geest der Grondwet en met de verklaring opgenomen in de eerste alinea van het eerste artikel; dat zij daarenboven gevaarlijk is en in geenen deel geschikt om eendragt, rust en orde in Nederland te bevorderen. Van onze afstemming verwacht ik zulks veeleer. Ik meen dat de Eerste Kamer daardoor aan de Natie, aan Europa een voorbeeld zou geven van bezadigdheid en verdraagzaamheid, niet alleen in woorden maar ook in daden.

Ik acht het pligtmatig en in het waarachtig belang van Vaderland en Koning, dat ik Z. M. eerbiedig verzoek de wet in nadere overweging te nemen."

's GRAVENHAGE den 13 september.

Men verneemt dat de Koning bereids bekrachtigd heeft het wetsontwerp tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen. Deze wet zal dienvolgens spoedig worden uitgevaardigd.

— Z. M. heeft tot ridder met de ster van de orde der Eikenkroon benoemd den generaal *Rolin*, adjudant van Z. M. den Keizer der Franschen, en voorts tot kommandeur dier orde, den heer *Favé*, ordonnans-officier van Z. M. den Keizer der Franschen.

— Gisteren zijn de staatsie rijtuigen en paarden uit de residentie naar Utrecht vertrokken, om gedurende het verblijf van Z. M. aldaar te worden gebezigd.

— Heden is uit de residentie naar Soestdijk vertrokken het personeel der Hofhouding van H. M. de Koningin-Moeder, die in den loop dezer week van Hoogstderzelver buitenlandsche reis aldaar verwacht wordt.

— In de residentie is aangekomen en aan het hôtel *de l'Europe* afgestapt de hertog *Bernard* van Saksen-Weimar met gevolg.

— Dezer dagen heeft deze residentie verlaten de heer *G. Folsom*, laatst zaakgelastigde van de Vereenigde Staten van Noord Amerika in de Nederlanden. Zijn opvolger, de heer *August Belmont*, wordt spoedig alhier verwacht.

— Voor de herstemming voor vier leden voor de Kamer van koophandel en fabrieken, heden alhier gehouden, zijn ingekomen 292 biljetten, van onwaarde 2. Gekozen zijn de navolgende heeren: *J. B. Maxwils*, met 216, *W. J. van Heinsbergen*, met 176, *G. Nicola* sr., met 155 en *B. M. Perk* met 153; de heer *E. P. Borst* bekwam 128, de heer *J. Pauwels* Wzn., 120, de heer *M. L. Hermans* 104 en de heer *F. N. de Charro* 64 stemmen. De thans voltallige Kamer bestaat uit de heeren: *L. J. Enthoven*, *C. L. Keurenaar*, *P. Varkevisser*, *J. B. Maxwils*, *W. J. van Heinsbergen*, *G. Nicola* sr. en *B. M. Perk*.

— Gisteren heeft aan het provinciaal bestuur in Zuid-holland, de aanbesteding plaats gehad van het zinken van eenige rijzen zinkstukken voor dam B. met het herstellen en opmaken van dien dam en het doen van eenige voorzieningen aan dam A, beide gelegen aan de noordzijde van het eiland Goedereede, welk werk is aangenomen door den heer *Rijks Schaddelee*, te Goedereede, voor *f* 11,500.

ROTTERDAM den 13 september.

Bij de Plaatselijke Commissie van geneeskundig toevoorzigt alhier zijn den 12 dezer aangegeven: 51 cholera-lijders, 10 herstelden, 27 overledenen.

— Het volgend berigt van 12 dezer wordt ons, met verzoek tot plaatsing, gezonden:

Gisteren werd te Cillaarshoek, in de voormiddag-godsdienstoefening, bevestigd de aldaar beroepen leeraar de weleerw. heer *F. J. N. Brouwer*, door zijn eerw. vader *J. H. Brouwer*, predikant te Venlo, naar aanleiding van I Timoth. 4 vs. 16. De bevestigde leeraar hield des namiddags zijne intreerede naar II Cor. 4 vs. 2.

— De Faculteit van Wijsbegeerte en Letteren aan de Hoogeschool te Leyden zal vaceren tot het afnemen van het examen ingesteld bij Koninklijk besluit van 4 augustus 1853, op den 22 dezer en volgende dagen en verder op den laatsten zaturdag van iedere maand.

— Uit de beide vroeger medegedeelde drietallen van predikanten heeft de kerkeraad der Nederduitsch Gereformeerde gemeente te Amsterdam gisteren avond het volgend drietal gevormd: dd. *G. J. Vinke*, th. dr., te Sneek; *J. J. Prins*, th. dr., te Rotterdam, en *J. Wildschut*, te Brummen.

— Als eene voorzeker hoogst merkwaardige bijzon-

derheid wordt uit Amsterdam gemeld, dat in het Nederlandsch Israëlitisch oude mannen- en vrouwenhuis aldaar eergisteren avond ten 11 ure is overleden *Mozes Zwart*, oud 86 jaren, en een half uur later zijne vrouw *Naatje de Vries*, oud 83 jaren, gehuwd sedert 1801, welk echtpaar sedert 1846 in genoemd gesticht werd verpleegd, alwaar het in 1851 zijne gouden bruiloft vierde. Gedurende de 52 jaren van hunnen echt waren zij dus slechts een half uur gescheiden.

— Tot teekening op het reeds vermeld Album, dat vrijdag aanstaande Z. M. den Koning te Utrecht in plegtigen optogt aangeboden zal worden, om Hoogstdenzelven de dankbare gehechtheid der Utrechtenaren aan zijnen persoon te doen blijken, heeft eene commissie van 32 inwoners uit den aanzienlijken of geletterden stand al de overige zoowel aanzienlijke als welgezeten burgers uitgenoodigd. De onderteekening zou gisteren en heden in het locaal van het Leesmuseum plaats hebben en de aansluiting aan den optogt vrijdag, op nader te bepalen tijd en plaats.

— Zaturdag heeft er bij Z. M. groot diner plaats gehad, hetwelk door generaals en hoofd-officieren en ook door den gepensioneerden generaal *Muralt* werd bijgewoond.

Zondag morgen ten tien ure heeft in het kamp eene kerkparade plaats gehad. Bij de godsdienstoefening werd de dienst vervuld door den weleerw. heer ds. *Speelman*. Ten twaalf ure was er groote parade, ten drie ure groot diner van 30 couverts bij Z. M.

Gisteren hebben de troepen, die in het kamp vereenigd zijn, eene militaire wandeling gemaakt over Soestdijk en Amersfoort. Z. M. bevond zich aan het hoofd der kolonne.

Gisteren middag ten 4½ ure heeft in het kamp van Zeyst met de verschuldigde eerbewijzen de ter aardebestelling plaats gehad van den kapitein *J. A. G. Trouillé Wildeman*, die aldaar plotseling was overleden.

— Gisteren heeft aan het provinciaal bestuur te Utrecht de aanbesteding plaats gehad van den aanleg der electromagnetische telegraaflijn van Utrecht over Kuilenburg en Bommel naar 's Hertogenbosch, in drie percelen, en is het eerste perceel aangenomen door den heer *J. B. Maxwils*, te 's Hage, voor *f* 6994; het tweede perceel door den heer *Jockin*, te Venlo, en het derde perceel door den heer *J. B. Maxwils*, te 's Hage, voor *f* 4994.

— Men verneemt dat het Z. M. den Koning goedgunstig heeft behaagd, goed te keuren het reglement van beheer voor het waterschap voor de uitwatering van Grave naar den Amer, door de Provinciale Staten in de laatste zomer-vergadering vastgesteld.

— Ll. zondag is het orgel der onlangs herbouwde Luthersche kerk, te Deventer, door ds. *Loman*, met eene feestrede over den zedelijk weldadigen invloed der gewijde toonkunst, ingewijd. De heer *Brandts Buys* gaf dien avond nog een orgelconcert ten voordeele der kerk.

— In het jaar 1753, dus pas eene eeuw geleden, werd eene boerenplaats binnen de gemeente Koevorden, met eene geregtigheid in het Schursche veld, voor *f* 2250 verkocht. Dezer dagen is voor diezelfde plaats *f* 22000 geboden.

— Sedert geruimen tijd gaat men te Zevenaar ijverig voort met het aanleggen der aarden baan voor den spoorweg tusschen Arnhem en Oberhausen. Op verscheidene plaatsen is de baan al geheel gereed, en spoedig zal een aanvang gemaakt worden met het leggen der kolossale brug over den IJssel te Westervoort, welk werk eene voorname proeve van kunst zal wezen.

— De waterhoogte te Arnhem was den 11 dezer 2 el 2 palm 7 duim.

— Omtrent Zr. Ms. stoomschip AMSTERDAM, kommandant *J. Spanjaard*, den 25sten ll., laatst van Plymouth en Fayal, met eene aanzienlijke hoeveelheid goederen voor het kristallen paleis, te New-York aangekomen, wordt gemeld dat het aldaar drie weken zou vertoeven en alsdan naar Curaçao vertrekken.

Burgerlijke Stand.

ROTTERDAM den 13 September.

OVERLEDEN: J. Oversluys, jd., 28 j. — J. Bekkers, z., 3 m. — J. van Dijk, man van M. H. Engelbert, 39 j. — G. M. Gall, jd., 28 j. — J. Linthuis, jm., 20 j. — W. S. van Dusseldorp, d., 12 j. — W. H. Hermann, z., 2 j. — J. C. Hamwijk, d., 3 j. — E. J. Braacx, d., 7 j. — M. A. Lenssen, vrouw van J. J. Artzen, 66 j. — C. van Bregogne, vrouw van P. Prins, 57 j. — R. K. Dijkhuis, vrouw van G. R. Glim, 54 j. — G. van Ruyven, man van A. M. de Knijp, 55 j. — H. J. Achenbach, z., 1 j. — C. Kanters, wed. J. de Groot, 65 j. — J. C. Francino, man van M. H. Hilman, 55 j. — C. Kaart, z., 8 j. — J. van der Kley, z., 10 j. — J. Tertoolen, z., 4 m. — G. Klok, d., 6 j. — W. H. Bijl, man van E. B. Lourens, 33 j. — C. van Slingelandt, jd., 32 j. — A. van Dortrecht, jd., 32 j. — J. Goudoyn, wed. H. Kruys, 75 j. — M. van Waasdijk, jm., 20 j. — M. Loeven, man van G. Kraan, 29 j. — J. de Vries, vrouw van H. Premée, 40 j. — M. de Groot, vrouw van H. van Os, 37 j. — C. Voorrips, vrouw van D. P. W. Willebrand, 35 j. — C. de Klerk, z., 3 m. — E. J. Holterman, man van M. A. C. H. F. Alers, 29 j. — P. Hentel, wed. van B. Kern, 56 j. — A. Struyk, z., 3 j.

BEVALLEN: M. Kal, geb. van Katwijk, levenl. z. — T. P. Vroomans, geb. Nagtegaal, z. — H. Veder, geb. Robertson, z. — F. Kruithof, geb. Oskamp, z. — A. E. A. Verbruggen, geb. de Visser, d. — H. van den Heuvel, geb. Beukers, z. — S. Decker, geb. de Leest, d. — M. Meenerbreuker, geb. Dirksen, z. — M. E. Kooy, geb. Kruys, z. — M. Krous, geb. Verharen, d. — A. C. Jurriaanse, geb. Hofstede, d. — J. P. van Vollenhoven, geb. van der Hoop, d. — F. M. Correljé, geb. Pijnappels, d. — F. de Groot, geb. Snikker, z. — E. van Arom, geb. Aanstoos, z. — J. C. Bolk, geb. van der Linden, d. — G. Dasberg, geb. de Vries, d. — A. M. Emans, geb. Scheffer, z. — A. C. M. Keveling, geb. Körber, z. — F. van de Rotte, geb. Kerkhof, z. — S. Haakman, geb. van der Graaf, z. — W. van Eyk, geb. de Valk, d. — M. C. de Leest, geb. Rademakers, d. — J. Schenk, geb. de Bruin, z.

OPENBARE VERKOOPINGEN van HUIZEN, enz., TE ROTTERDAM:

IN *het Notarishuis*,

Dingsdag 13 *September* 1853.

N.° 1. De partij *Weiland*, *Tuin* en *Watering* (benevens *Bosch-Hakhout*, aan de Overzijde van den weg) gelegen in Kikkersblok, onder de gemeente Kethel, groot 2 Bunders 26 Roeden 70 Ellen. In trekgeld *f* 1825.

N.° 2. Het partij *Weiland*, als voren, groot 1 Bunder 89 Roeden 50 Ellen. In trekgeld *f* 925.

N.° 3. Een *dito*, als voren, groot 1 Bunder 97 Roeden 20 Ellen. In trekgeld *f* 1375.

N.° 4. De jaarlijksche *Erfpachtsrente*, groot *f* 52. 50, gevestigd op 12 Bunders, 34 Roeden en 20 Ellen *Weiland*, gelegen in den Duifpolder onder Maasland. In trekgeld *f* 425.

Zeetijdingen.

HELLEVOETSLUIS den 13 dezer. Gisteren namiddag uit zee *Mary Ann*, W. Burnitt, van Londen; de wind N. — Heden morgen zeilden *Wilhelmina*, J. C. van der Zweep, n. Batavia; *San Michele*, P. Mazella, naar Syra, en *Dina Marchina*, R. G. Engelsman, naar Dantzig. Uit zee *Anna Mathilda*, H. Nielsen, van Umea; *Earl Grey*, J. Green, van Poole; *Shincliffe*, J. Copperthwaite, v. Newcastle; *Aryon*, J. Jones, van Runcorn; *Op Hoop van Zegen*, J. Stasse, van Bergen; *Speculation*, J. Matthew, van Triest; *Hamburg Paquet*, H. Ibsen, van Bergen; *Colombo*, C. Viegner, van Sicilië, *Beppo*, J. Paicurich, van Odessa, laatst van Falmouth, en *Orb*, E. Thomas, van Liverpool; de wind N. W.

BRIELLE den 13 dezer. Gisteren na posttijd niets gepasseerd. Heden voor posttijd uit zee *Iyer Hyitfeld*, P. Christensen, v. Bergen, en *Maria*, J. H. Hubert, v. Stolpemunde. Naar zee *Batayier* (st.), W. Smith, naar Londen, en *Hinde*, D. Brown, naar Newcastle; de wind W.

MAASSLUIS den 13 dezer. Kapitein R. Chapel, die bij de Pan ten anker lag, is wel in zee gekomen; de wind N. W.

BROUWERSHAVEN den 12 dezer. De wind N. Uit zee *Queen of the Thames* (st.), W. Heald, van Londen naar Dordrecht; de wind N.

TEXEL den 12 dezer. De wind Z. O. Uit zee J. J. Valom, T. K. Woudstra; *Diana* (st.) en *Earl of Auckland* (st.), alle vier van Londen; *Minister Thorbecke* (st.), van Hull; R. W. Edel van Gothenburg; H. Thiis, J. Möller, A. Amundsen en H. Falck, alle vier van Fredrikstad; N. Andersen, F. A. Lange en J. Walloe, alle drie v. Drammen; S. Ulsted v. Arendal, en J. Petersen v. Osterrisoer; — gisteren nog *Rosamunde*, B. Bichler, van Triest, laatst v. Vlissingen. Vertrokken J. Bell naar Sunderland; B. Lembcke n. Riga; S. Knudsen, H. Christensen en J. Christensen, alle drie naar Drammen.

VLIE den 11 dezer. De wind O. Z. O. Uit zee E. K. Sluiter v. Stettin en *Stoomyaart* (st.) v. Hamburg; — gisteren E. A. Roose (voor wijlen J. J. Prins) v. Archangel, A. K. Pruim v. Koningsbergen, O. R. Ulrichs v. Dantzig, P. R. Möller v. Odensee en H. Stehr v. Fehmern. Vertrokken R. J. van der Veer n. Newcastle en H. J. Beck n. Droback; — gisteren nog P. H. Oldenburger naar Engeland, S. W. de Boer naar Schotland, J. J. Groenewold naar Arensburg, A. C. Schaap n. Riga, O. G. Bakker en G. J. Scholtens n. Stettin, O. W. Pronk n. Kopenhagen, T. Tallachsen, J. de Boer, H. C. de Groot en G. Oostervink, alle vier n. Frederikstad, E. G. Olthoff n. Osterrisoer en J. Abrahamsen naar Sarpsborg.

AANGEKOMEN: Te ST. GEORGE D'ELMINA 12 julij *Gouverneur van der Eb*, van der Harst, van Rotterdam, laatst van Bahia (alles wel aan boord). Te ROUAAN 7 dezer *Thelina*, de Boer Sap, van Stettin, en *Alida Schuringa*, Kuipers, van Greifswald. Te HAVRE 10 *Zénith*, Labatut, van Rotterdam. Te HAMBURG 9 *Vrouw Mettina*, Scholten, van Zwolle, en 10 *Twee Gebroeders*, Krook, van Amsterdam. Op de ELVE 8 *Gesina Jantina*, Alberts, van Pultenaytown; 9 *Pietertje*, Kramer, van Zwolle, en *Goede Hoop*, Greven, van Amersfoort. Te EMDEN 6 *Geertina*, Dijkstra, van Kiel. Te WOLGAST 5 *Cornelia*, van Os, van Kopenhagen naar Anclam, en *Nooit Gedacht*, van der Meulen, van Hamburg. Te LIBAU 28 augustus *Sieke van der West*, Steen, 31 dito *Zwillinge*, Ahrens, en 3 dezer *Hendrika*, Plukker, alle drie van Schiedam. Te BOLDERAA 3 dezer *Fortschritt*, Voss, mede van Schiedam. Te KROONSTAD 1 *Annechina*, Blouw, v. Amsterdam; 2 *Aurora*, Brouwer, en 3 *Doethea Christina*, Astuling, beiden van Newcastle. Te ARENDAL vóór 29 augustus *Mina en Willem*, Bakker, van Stettin naar Engeland. Te FREDRIKSHAVN 2 dezer *Mauritius*, Möller, van Amsterdam, en is den 4den naar Odensee gezeild. Te AALBORG 5 *Gesina Jantina*, Pronk, van Amsterdam.

VERTROKKEN: Van BORDEAUX 8 dezer *Céleste Marie*, Larange, n. Rotterdam, en 9 *Alberdina*, Scherpbier, n. Amsterdam. Van ANTWERPEN 12 *Sieberlina*, Jonker, naar Rostock. Van HAMBURG 9 *Alida Sophia*, Gnodde, naar Greifswald, en *Elisabeth Helena*, Gatzen, naar Koningsbergen; 10 *Rembrandt*, Jansen, naar Cadix. Van BREMERHAVEN 8 *Gezina*, Dost, n. Amsterdam; 9 *Zwaantina*, Bakker, naar Rostock, en *Vrouw Martha*, de Jonge, naar Dantzig. Van KIEL 9 *Klasina Elisabeth*, Mulder, n. Petersburg. Van DANTZIG 6 *Vriendschap*, Wijbes, *Johanna Elisa*, Wilts, *Margaretha Jantina*, de Boer, en *Alida*, Röfer; 7 *Tweelingen*, Schoemaker; 8 *Tre Venner*, Storm, en *Jan Visser*, Driest, alle zeven naar Amsterdam. Van LIBAU 3 *Lucas Wilderyank*, de Grooth, naar Dundee, en 4 *Ariel*, Jensen, naar de Maas. Van BOLDERAA 3 *Margaretha*, Pomper, n. Elseneur. Van KROONSTAD 2 *Straat Sunda*, Holm, naar Amsterdam; 3 *Gezina*, de Boer, naar Londen, *Gezina*, Pinksterboer, naar Leith, en *Jantina*, de Boer, naar Amsterdam; 4 *Anna Catharina*, Hansen, naar Elseneur, en *Beduine*, Trapani, naar Amsterdam.

ELSENEUR gepasseerd: Den 6 dezer *Morgenstern*, Appel, van Riga naar Dordrecht, en *Tyende Söstre*, Willarsen, van Riga naar de Maas. Den 7den *Alida*, Mulder, en *Peters Minde*, Mogensen, beiden mede van Riga naar de Maas.

HOLTENAU gepasseerd: Den 7 dezer *Leda*, Löschen, v. Stralsund naar Amsterdam. Den 8sten *Vrouw Ida*, van der Star, van Stettin naar Groningen.

Uittreksels uit de Lloydslijsten:

Te MISTLEY aangekomen 9 dezer *Johanna*, Bakker, van Stettin. Te LONDEN in lading *Wilhelmina Catharina*, de Groot Stiffry, naar Port Philip; — uitgeklaard *Antje Sleeswijk*, de Jong, naar Koningsbergen. Van LIVERPOOL vertrokken 8 *Johanna Petronella*, Visser, naar Riga. Van NEWCASTLE uitgeklaard 9 *Annechina Bouwina*, Knooihuizen, naar Riga, *Alberdina*, Lodewijks, naar Kroonstad, en *Vriendschap*, Stenger, naar Bremen.

Het schip *Piet Hein*, kapit. A. Meyer, van Amsterdam n. Triest, was den 8 dezer op de hoogte van de SINGELS.

Cargalijsten.

Rotterdam.

IVER HVITFELDT, P. CHRISTENSEN, van *Bergen*.

101 ton Traan en 200 waag Visch, *L. Mayer en Co.*; 370 waag dito, *Suermondt en Wagner*; 25 ton Traan, *S. A. le Vino en Co.*; 25 ton dito, *G. en M. Köhler*; 55½ ton dito, *C. Hemmann en Co.*; 100 waag Visch, *Grohé en Sander*; 590 waag dito en 8 ton Traan, Order.

NEELTJE, D. VAN DER ZEE, van *Stettin*.

2088 scheffel Tarwe en 75 Garniermatten, *W. A. Fuchs en Co.*

In lading liggende Schepen.

Te Rotterdam:

BATAVIA, mede voor Passagiers, waartoe hetzelve uitmuntend is ingerigt, het nieuw, extra op de zeilage gebouwd, gekoperd Nederl. Barkschip *Joan Melchior Kemper*, kapit. *J. C. Schaaf*, voerende eenen geëxamineerden Scheepsdoctor. Adres ten kantoren van *Kuyper, van Dam en Smeer* en *Hudig en Blokhuyzen*, alhier, en *Floris der Kinderen en Zoon* en *Koningh en Bert*, te Amsterdam.

DANTZIG, het Nederl. Kofschip *Lamchina*, kapit. *P. C. Koops*. Adres ten kantore van *Kuyper, van Dam en Smeer*.

STETTIN, het Noordsche Schoenerschip *Johanna Maria*, kapitein *A. F. Lindtner*. Adres bij *Kuyper, van Dam en Smeer*.

STETTIN, het Pruissisch Schoenerschip *Richard*, kapitein *C. D. Kasch*. Adres ten kantore van *Kuyper, van Dam en Smeer*.

TRIEST, het Napolitaansch Brikschip *Eluice*, kapit. *E. Cacace*. Adres ten kantore van *Kuyper, van Dam en Smeer*.

Beursberigten.

PARIJS den 12 September.

Frankrijk 3 per cents 77. 35 tegen ultimo; dito 4½ per cents 101. 60, zonder Coupon; Spanje 1 per cents 22⅜; dito 3 per cents Binnenl. 42⅜; Rusland 4½ per cents 99; Sardinië 97.

LONDEN den 12 September.

De 3 per cents Geconsolideerden 96¼ voor rekening; Spanje 1 per cents 22⅜; dito Certific. 6. Mexico nieuwe 3 per cents 25⅜; Peru 4½ per cents 82; dito 3 per cents Uitgest. 78.

ANTWERPEN den 12 September.

België 2½ per cents 55⅜ p.; Spanje 1 per cents 22 5/16 p.; dito Binnenl. 3 per cents 42⅜ p. Metalliek 5 per cents 85⅛ p. — De fondsen waren gedrukt en de handel was zeer beperkt.

AMSTERDAM, 12 September.

			Laagste koers.	Hoogste koers.	Geblev. koers.
NEDERL., Werkelijke Schuld	2½	pCt.	62 9/16	62 13/16	62 9/16
» dito dito	3	»	75¼	75⅜	75¼
» dito dito	4	»	94½	94⅞	94½
» Amortis-Syndicaat	3½	»	94		
» Aand. Hand.-Maatsch.	4½	»			
» O. I. Leening	4	»	94⅝	94 11/16	
» Aand. Holl. Spoorw.					
» Rijnspoorweg	4½	»			
FRANKRIJK, Certificaten	3	»			
RUSLAND, Obl. *Hope & Co.*	5	»	108¼	108⅜	108¼
» dito dito 1828/29	5	»	107¼		
» Cert. dito 1831/33	5	»	98		
» dito dito 1840	4	»	92¼		
» dito bij *Stieglitz*	4	»	91¾		
» dito dito Nieuwe	4	»			
» dito Admin. te Londen	5	»	105		
» dito dito dito	4½	»	99¾		
POLEN, Aand. 1829, *fl.* 300		*f*			
» dito 1835, - 500		-			
» Obligatien	4	pCt.	86¼	86⅝	86½
SPANJE, Obligatien	1	»	22½	22⅝	22½
» dito	3	»	47¼	47½	47½
» Binnenlandsche	3	»	42½	42⅝	42 9/16
» Amortisable Schuld			5 1/16		
» Bewijzen van Coupons			6	6⅛	6
OOSTENRIJK, Obl. bij *Goll & Co.*	5	»			
» dito dito	4	»			
» dito Metall.	5	»	81 7/16	81⅞	
» dito dito Nieuwe	5	»	94 5/16	94½	94 5/16
» dito dito lett. B.	5	»	94 5/16	94½	94 5/16
» dito dito	2½	»	42	42¼	
BELGIE, Certificaten	2½	»	51⅞		
» dito *Rothschild*	2½	»	52⅝		
PORTUGAL, Oblig.	3	»	39¼	39⅜	39⅜
» dito Uitgest.		»	17⅛		
» 1853	3	»			

Haarlemmermeer, 5 pc., 101⅝; dito, 4½ pc., 101. Rusland, Inschr. in Assignatien, 6 pc., 74⅛; Certific. van dito, 6 pc., 74⅜ a 74¼, gebl. 74⅜. Napels, Certific. bij *Lamaison & Bouwer*, 5 pc. 98. Brazilië, 4½ pc., 96⅛; dito 1824, £ 100, 5 pc., 98; dito 1839, £ 100, 5 pc., 99⅜ a 99¼; dito 1843, £ 100, 5 pc., 99⅜ a 99¼. Peru, thans 5 pc., 79. Ecuador 4 1/16. Venezuela, 6 pc., thans 3¼ pc., 35 a 36¼. Grenada, 2 pc., 21½ a 21⅞; dito Uitgest. 9⅜ a 9½. Mexico, 3 pc., 24⅜ a 24¾. Amerika, Bank-Actien 4½. Louisiana, 5 pc., 100⅜.

Beleening 2½ pc. Prolongatie 2½ pc.

Op de vernieuwde daling aan de Londensche beurs van heden was de stemming ook hier zeer ongunstig. Zoowel Hollandsche als meest alle vreemde fondsen werden tot lagere prijzen afgegeven, met vele aanbiedingen.

AMSTERDAM, 13 September. *Ten 4 ure.*

			Laagste koers.	Hoogste koers.	Geblev. koers.
NEDERL., Werk. Schuld	2½	pCt.	61⅞	62⅜	61⅞
» » »	3	»	74½		
» » »	4	»	93¾		
» Aand. Holl. Spoorweg					
SPANJE, Obligatien	1	»	22⅛	22¼	22⅛
» » Binnenl.	3	»	41 15/16	42	42
» Bewijzen Coupon			5⅞		
PORTUGAL, te Londen	3	»	38¾	39	38⅞
» dito Differed		»			
RUSLAND, Obl. bij *Hope* 1798/1816	5	»			
» dito dito 1828/1829	5	»	107½		
OOSTENRIJK, Metalliek	5	»	80½	80⅝	
» dito A en B	5	»	93¼		
» dito	2½	»	41¼	41⅞	
MEXICO	3	»	23⅞	24 1/16	23⅞
» Onbepaalde	3	»	23⅝	23 13/16	23⅝
NOORD-AMERIKA,					

ROTTERDAM den 13 September.

Nederlanden, Werk. Schuld, 2½ pc., 62 7/16; idem idem, 3 pc., 75¼; idem idem, 4 pc., 94¼. Spanje, Buitenl., 1 pc., 22 3/16 l. k., 22 7/16 h. k., 22 3/16 gebl. k. Rusland, bij *Hope en Co.*, 1798 en 1816, 5 pc., 108⅛; idem idem 1828 en 1829, 5 pc., 107½; Certific., bij *Stieglitz en Co.*, 4 pc., 91¾. Oostenrijk, Metalliek, 2½ pc., 41⅞. Mexico, 1851, £ 100, 3 pc., 24¼; idem, Onbep., 3 pc., 24 1/16. Ecuador 4.

Tot de ongunstige stemming, welke ten gevolge der lagere merken van Parijs van gisteren op onze fondsenmarkt heerschte, droeg de daling ter beurs van heden te Londen en Weenen niet weinig bij en werden alle fondsensoorten zonder onderscheid belangrijk lager afgegeven, met vrij levendigen handel in 1 per cent Spanje.

Wisselkoersen.

AMSTERDAM. 13 September.

Hamburg	2 maanden	35¼	geld.	Lissabon	3 maanden	41½	geld.
idem	zigt	35 9/16	»	Porto	3 ——	41¼	»
Londen	2 maanden	11.67½	pap.	Petersb.	2 ——	188	»
idem	zigt	11.75	geld.				

ROTTERDAM den 13 September.

Londen ..... 2 maanden *f* 11.70, kort *f* 11.77½.

Speciekoers.

AMSTERDAM den 12 September.

Gouden Specien per Stuk.

Nieuwe Dukaten	*f* — —	a *f* — —
Oude Gerande dito	- 5.60	a - 5.70
Tien Gulden Stukken	- 9.80	a - 9.90
Wigtig, Engelsche Sovereigns	- 11.75	a - 11.85
» Pistolen	- 9.65	a - 9.75
Nieuwe Louis d'Or	- 10.90	a - 11.00
Stukken van 20 Francs	- 9.45	a - 9.55
Baren Goud en Specie a *f* 1442.60 per N. ℔ fijn	- 11¼	a *f* 11¾ pCt.

Zilveren Specien per Ned. ℔ fijn.

Fijne Drittels	*f* — —	a *f* — —
» Baren 1000/1000 a 950	— —	a — —
Zilver van 900 a 300	- 104.50	a - 105.00

Zilveren Specien per Stuk.

Pilaren Piasters	- 2.55	a - 2.60
Fransche Kroonen	- 2.70	a - 2.75
Stukken van 5 Francs	- 2.35	a - 2.37
Brabandsche Kroonen	- 2.65	a - 2.70
Pruissische Daalders	- 1.75	a - 1.77

Prijzen der Buitenl. Coupons en UITGELOTE OBLIGATIEN.

AMSTERDAM den 12 September.

Metalliek	*f* 27.10	Spaansche Piast.	*f* 2.45
Napelsche	- 25.20	Hamb. Russen	- 37½
Div. Eng. in £	- 11.67½	Russ. in Zilv. R.	- 37¾
Eng. Russen	- 12.20	Poolsche in fl.	- 28½
Fransche	- 56⅛	Coup. Port. 1 Jan. 1848 per £ 2	- — —
Belgische	- 56¼	» Binn. n.° 15	- — —
Pruissische	- 34⅝	Papier Mand	- — —
Ween. Bank-Actien	- 27.10		

Handelsberigten.

ROTTERDAM den 13 September.

SUIKER. Heden zijn verkocht 2796 kranj. Java per *Zes Gezusters* en 424 kranj. zeilende per *Johanna Louisa*, tot geheim gebleven prijs.

PALMOLIE. De alhier per *St. George de la Mina* en *Goudkust* aangevoerde is heden in veiling verkocht als volgt: 16 kavelingen p.a a *f* 23; 24 kavelingen pa † a *f* 23½; 9 kavelingen 2.a a *f* 22; 1 kaveling 3.a a *f* 21¾; opschrapsel a *f* 12½.

AMSTERDAM den 10 September.

TABAK. Heden zijn nog afgedaan 438 v. Maryland, aangevoerd per *Michel Angelo*, alsmede 77 v. per *Beta*.

MIDDELBURG den 13 September.

Afloop der heden door de Nederlandsche Handel-Maatschappij alhier gehouden veiling van 46,943 balen Java Koffij:

Monster. N.°				Cents.
1.	3683 bn.	Java,	geel Preanger enkel BS. boon	32½
2.	709 —	»	blank iets geelachtig Menado enkel B.S.	35
3.	1720 —	»	blank, iets geelachtig	31½
4.	2925 —	»	blank enkel dor en B.S.	30½
5.	6036 —	»	blank iets groenachtig	30½
6.	5347 —	»	groenachtig W. I-aard	30½
7.	5545 —	»	groen W. I.-aard enkel wit en ros	30¾
8.	1955 —	»	groenachtig Kadoe	31
9.	3373 —	»	groen Preanger met ros en wit	30½
10.	9109 —	»	bleek groenachtig	30½
11.	1822 —	»	bleek iets groenachtig W. I. aard	30½
12.	2402 —	»	bleek groenachtig iets bont	30½
—	2317 —	»	diverse sorteringen.	

LIVERPOOL den 9 September.

KOFFIJ meer gezocht, doch uit hoofde van den beperkten voorraad bestonden de omzettingen gedurende deze week slechts uit 60 v. Jamaika, 300 b. St. Domingo en 450 b. ordinaire Rio tot volle prijzen. — SUIKER met goeden omgang. De verkoopen bestonden uit 1100 v. Plantage soorten, 4000 z. Bengaal en 6500 z. Mauritius, deze laatste van 31/6 tot 35/, van vreemde soorten zijn verkocht 70 v., 3500 z. en vaatj. Brazil van 32/6 tot 33/6, 260 v. Cuba Moscovados van 32/3 tot 36/, 100 k. Havanna a 22/ entrepôt en eene kleine lading zeilende witte Paraiba a 22/9. — RIJST minder gezocht en slechts 150 tiersjes Carolina werden van 23/9 tot 25/, 1000 z. Bengaal van 13 tot 13/6 en 6000 z. Madras a 11/ omgezet. — Van CACAO zijn 100 b. Para en Surinaamsche van 30/ tot 31/ verhandeld. Van SCHELLAC vonden 70 k. van 42/6 tot 50/ en van LACDIJE 30 k. van 1/2 tot 1/9 per ℔ koopers. — VERWHOUT zonder belangrijke verandering en met matigen omgang, bestaande uit 30 ton Campêche Jamaika van £ 5. 7. 6. tot £ 5. 10.; 20 ton St. Domingo a £ 8. 5; 30 ton Savanilla a £ 7; 25 ton Camwood van £ 26. 10 tot £ 26. 15 en 20 ton Limahout van £ 14 tot £ 14. 10 per ton. — SALPETER meer gevraagd. De verkoopen bestonden uit 1000 z. van 24/3 tot 24/6 voor 12 en 15 °/₀, 26/6 voor 8½ en 29/3 a 29/6 voor fijne. NITRADE DE SODA onveranderd en met beperkten omgang tot 17/6. Van TERPENTIJN zijn 800 vaatjes op levering a 12/6 omgezet. — AMERIKAANSCHE HARST op nieuw gerezen en 1800 vaatj. vonden van 5 tot 5/5 koopers. Fijne kwal. a 12/6. — Van ASSCHEN zijn 400 vaatj. verhandeld. Potasch werd met 27/6 en Paarlasch met 27/ betaald. — LIJNZAAD onveranderd, 1500 b. Bombay bedongen 50/ en 400 b. RAAPZAAD 52/. — Van ZWAVEL zijn 300 ton met £ 6. 2. 6. betaald. — Voor SUMAC was de vraag meer beperkt, uit hoofde der hooge vorderingen der houders. — OLIEN. Olijfolie goed gevraagd en 50 ton hebben tot vorige prijzen koopers gevonden. Van Traan zijn 33 ton verkocht. — Lijn- en Raapolie waren slechts matig gevraagd. Lijnolie a 29/3 en Raapolie a 41/. Palmolie genoot goede vraag: de verkoopen bestonden uit 1000 ton in loco van £ 36. 10 tot £ 37. 10 en 800 ton op levering a £ 37. Van Terpentijnolie zijn 5 ton Amerikaansche met 51/ betaald. — TALK meer gevraagd tot 52/6 voor Petersburger Y. C. en a 48/ tot 52/ voor Zuid-Amerik.

ANTWERPEN den 12 September.

KOFFIJ. Men heeft heden op belangrijke partijen St. Domingo geboden doch door de vastheid der houders hebben geene omzettingen plaats gehad als alleen de terugkoopen van eenige partijtjes Java en St. Domingo. — SUIKER. Circa 160 k. blond Havanna per *Oceano* zijn heden omgezet. Van Geraffin. hebben ca. 20,000 kil. Crushed in loco koopers gevonden. — RIJST. Men noteert den verkoop van 500 z. gepelde Arracan. — Van AMANDELEN zijn ca. 40 s. afgedaan. — Ca. 300 b. Maragnan CACAO werden in diverse partijtjes verhandeld. — GRANEN. Heden werd Oostzee Tarwe met fl. 15¼ pr. 80 kil. en een partijtje Bourgao-Rogge met fl. 9 per 70 kil. betaald.

HAVRE den 10 September.

KOFFIJ. Heden zijn slechts 50 z. Ceylon a fr. 107 en 200 z. Rio van fr. 56 tot 57. 50 entr. omgezet. — KATOEN niets levendiger. Heden werden slechts 318 b. omgezet. De prijzen blijven flaauw tot onze vorige notering. — Van INDIGO zijn 14 k. Bengaal a fr. 8. 37½ per ½ kil., zijnde vorige prijs, afgedaan. — HUIDEN blijven levendig; 1,502 drooge Buenos-Ayres werden in diverse partijtjes verhandeld, waarvan 961 st. a fr. 110 en het overige tot geheimen prijs. Van RIJST zijn 200 z. disponibele Bengaal a fr. 18. 50 per 50 kil. en 100 z. dito a fr. 19 omgezet. — Amerikaansche POTASCH voortdurend rijzende. Heden werden 50 vaatj. 1ste kwal. met fr. 42. 50 en 10 dito met fr. 43 betaald. — Amerikaansch MEEL op levering met fr. 41 entr. voor Gennesse betaald. Tot dien prijs zijn 1300 vaatj. op levering in October en November verkocht. — Van TARWE zijn 190,000 hect. Amerikaansche op levering a fr. 73 per zak van 200 kil. afgedaan. — VERWHOUT stil.

BORDEAUX den 9 September.

VOORLOOP. Armagnac 145; Marmande 140; Tafia 110 a 115. De 3/6 10 fr. gerezen zijnde, a fr. 190 disponibel te noteren.

BRESLAU den 8 September.

KLAVERZAAD. Aan de markt van heden zijn circa 200 qx. oud rood Zaad aangeboden; de vorderingen der Houders blijven zeer hoog. Voor 1ste kwaliteiten wil men ¼ a ½ th. meer betalen. Wit Zaad blijft ferm, doch wordt zoo weinig aangeboden, dat geene omzettingen hebben plaats gehad. Men noteert 10 tot 15½ th. — Van ZINK zijn gisteren 500 qx. a 6 th. 17½ sgr. verhandeld.

LIBAU den 3 September.

GRANEN. De Rogge-oogst zal dit jaar niet zeer voldoende zijn. Men zegt dat Courland niet meer zal opleveren als voor de cons. der plaats; daarbij komen nog de vorderingen welke de ziekte in den aardappel maakt, zoodat men over het algemeen denkt dat de Granen hunnen hoogsten prijs nog niet bereikt zullen hebben. Voor Rogge 120 ℔ wordt r. a. 112 en voor Gerst 105 ℔ r. a. 87 a 88 betaald. Voor Tarwe is reeds 100 r. a. besteed, doch men verwacht geen hoogeren prijs. Haver 78 ℔ r. a. 48.

RIGA den 8 September.

GRANEN. Rogge was in het begin dezer week levendig, doch later stiller door gebrek aan schepen. In de tweede hand kan men thans eenige partijtjes van 115/116 ℔ tot 86 R. compt. krijgen. De markt blijft evenwel ferm, en de houders der 1ste hand, welke nog 3000 last bezitten, hebben zich terug getrokken. In de laatste dagen was de vraag voor consumptie en voor het Binnenland weder levendiger. Courlandsche Rogge gezocht, doch met beperkten voorraad. Voor Tarwe willen de koopers de hooge vorderingen der houders niet betalen. Haver 73/74 ℔ werden met 50 R. compt. betaald, tot welken prijs nog koopers blijven. — HENNEP gezocht, doch met weinig voorraad en de verkoopers hebben zich terug getrokken. — VLAS door den geringen voorraad in loco met beperkten omgang. Heden heeft eene omzetting in Nieuw Vlas plaats gehad. Men noteert: W. M. K. 38 a 40, H. P. M. K. 37 a 39, P. M. K. 36 a 38, M. K. 35, W. P. H. D. 38½, P. H. D. 33½, H. D. 29½ R. compt. LIJNZAAD met beperkten omgang door gebrek aan schepen. De voorraad bedraagt 50/m. ton. — HENNEPZAAD, voorraad 11/m. ton, welke a 11½ R. koopers zouden vinden, doch men vraagt 12 R. per ton. WISSELKOERS. Amsterdam 193½, Hamburg 34½, Londen 39⅞. — VRACHTEN. Voor de Maas. Rogge P. B. fl. 45 en 1. Gerst fl. 43 en 1, Antwerpen, Hollandsche Balken 10½ per Amsterd. voet. Voor Gent 10¼ a 10½ per Amsterdamsche voet.

WINDAU den 30 Augustus.

ROGGE heeft door het ongunstige weder zeer geleden en de oogst zal een vierde minder bedragen dan gewoonlijk. Over de kwaliteit spreekt men gunstig. Men houdt 121/122 ℔ op 108 R. cont. — TARWE. De oogst is zeer slecht uitgevallen en de omgang bepaalt zich meer tot de consumtie dan tot uitvoer. — GERST staat zeer gunstig en men zegt dat zoowel de hoeveelheid als de kwaliteit voldoende zullen zijn. — Ook HAVER staat vrij gunstig.

TRIEST den 2 September.

ROZIJNEN. Sedert acht dagen is de toestand van den oogst te Chesme en Allazzata naauwkeurig bekend. Dagelijks heeft zich de ziekte al meer geopenbaard. Al de Rozijnen, welke men van goede en 1ste kwal. dacht te zijn, hebben gedurende den laatsten tijd van hunne rijpwording al hunne kracht verloren en zijn op den stam verdroogd. De gezonde vrucht is tegen het einde van Augustus geplukt en van den 7 tot den 8 september van het veld genomen moeten worden. Als het weder gunstig blijft en de regen gedurende den tijd van het droogen niet invalt, kan men op eene opbrengst van 36 tot 37,000 centner goede gezonde waar rekenen. Te Reisderi is alles verloren; Paraschivi heeft slechts 200 centner opgebragt en tusschen Chesme, Uradjik en Catapanaya zal men 25,000 centner oogsten, welke opbrengsten, gevoegd bij de 11 a 12,000 centner van het district Alazzata, een totaal van 36 a 37/m. centner Rood Rozijn zal maken. Van de prijzen, welke men voor deze geringe hoeveelheid zal betalen, valt nog niets te zeggen, doch te rekenen naar de vele koopers en de voor de andere soorten besteedde prijzen, zullen zij zeer hoog zijn. Men gelooft dat de redelijkste vordering p. 4 pr. vat zal zijn of, p. 5 23/40 van vracht daaronder begrepen, p. 181 23/40 pr. centner. Op het eiland Samos heeft men de gezonde met de zieke vrucht door elkander gemengd, zoodat de geheele oogst daardoor bedorven is, en ondanks dat heeft men p. 60 daarvoor betaald. Van Rood Yerli-Rozijn zijn tot heden slechts kleine hoeveelheden aangevoerd, welke van p. 135 tot 145 voor Engeland zijn genomen en vervoerd pr. stoomboot. Voor dezelfde bestemming heeft men Zwart Rozijn van Thyra a p. 75 verkocht, een zeer hoogen prijs voor consumptie besteed, doch welke zich zeer goed zal staande houden. Van Beglergé is nog geen Rood Rozijn aangevoerd.

Marktberigten.

ROTTERDAM den 13 September.

GRANEN. Tarwe. 162 ℔ puike N. Hooglandsche Kleefsche *f* 445; 162 ℔ N. Hoogl. Kleefsche *f* 432; 157 ℔ Rostocker *f* 400. Rogge. 141 ℔ Archangel *f* 235.

SCHIEDAM den 13 September.

GRANEN. Gerst, verkocht 129, 130 ℔ Coursche *f* 233, *f* 238 3/m.; 133/2 ℔ Arensburg *f* 241 3/m.

Moutwijn, ...	per Ned. Vat zonder Fust	*f* 21. 50	zonder de belasting.
Jenever, ...	» » » » »	- 26. —	
» Amst. proef	» » » » »	- 27. 25	

AMSTERDAM den 13 September.

TARWE. Gisteren laat beurs nog verkocht 130 ℔ Holsteinsche *f* 366 en heden 127 ℔ Brunswijker *f* 345, beiden in cons.

Advertentien.

Leniging in het Ongeluk!

Een braaf, fatsoenlijk Man (toonkunstenaar), Echtgenoot en Vader, heeft, door het bekomen van een gevaarlijk gebrek, binnen de laatste twee weken twee zware operatien (eene slagaderonderbinding en daarna de afzetting van de dij) ondergaan. In geen bemiddelden toestand en de tegenwoordige meer dan gewone behoeften medebrengende, — zonder nog te gewagen van de toekomst voor dit noodlottig getroffen Huisgezin — wordt aan alle menschlievenden en beweldadigden eene vriendelijke bede gerigt, iets ten behoeve dezer Ongelukkigen te willen afzonderen, met de ontvangst en verantwoording waarvan de Ondergeteekende zich gaarne belasten wil.

Goede daden zijn aangenaam bij God en vinden hare zekere en eerste belooning in het eigen hart.

Rotterdam *September* 1853.

P. J. VAN WAGENINGE *Senior*, *Heel- en Verloskundige*, Wolfshoek, wijk 2, n.° 285.

Heden morgen overleed, in den ouderdom van 26 jaren en 8 maanden, mijne geliefde Echtgenoote CORNELIA HERFST.

Waddinxveen 10 *September* 1853.

A. KRAAN.

Heden overleed, aan de gevolgen eener toenemende verzwakking, tot mijne diepe droefheid, en die van ons eenig Kind en verdere Familie, mijne dierbare Echtgenoot, CORNELIA PITLO, in den ouderdom van 55 jaren, waarvan ik ruim 27 jaren met haar in den genoegelijksten Echt vereenigd was.

Rotterdam 8 *September* 1853.

P. DEN BESTEN.

Vrienden en Bekenden hier en buiten de Stad gelieven deze algemeene ook als bijzondere kennisgeving aan te nemen.

Op den 11 September 1853 is te *Charlois*, na eene ongesteldheid van slechts drie dagen, overleden onze hartelijk geliefde Moeder, PIETERTJE VISSER, Weduwe van WILLEM NOORDZIJ, in den ouderdom van 63 jaren en ruim 8 maanden.

F. BEKKER, *Jz.*
A. BEKKER,
NOORDZIJ.

STOOMBOOTVAART OP SCHOTLAND.
Voor Passagiers en Goederen.

Naar **LEITH**, het Stoom-Schroefschip ***IVANHOE***, Kapit. ***George Craib***; vertrekt Zaturdag **17** September. des morgens vroeg. Adres bij *GEORGE LEVINGSTON & J. A. HOUWENS*, Agenten te Rotterdam, en bij *DONALD R. MACGREGOR*, Agent te Leith.

DONDERDAG 15 SEPTEMBER 1853

LAATSTE DAG DER TENTOONSTELLING
VAN DE
SCHILDERIJ
van den Heer KRUSEMAN.

Er biedt zich bij een Burgemeester en Secretaris van eene aanzienlijke Gemeente in Zuidholland eene gunstige gelegenheid aan voor Ouders of Voogden, om een hunner **Zonen** of **Pupillen** te doen **OPLEIDEN** in **GEMEENTE-ADMINISTRATIEN**, enz. Reflecterenden worden verzocht hunne Brieven *franco* te adresseren, onder letter A, bij *H. T. HENDRIKSEN*, Boekhandel, Hoogstraat, te Rotterdam.

Eene zware ***Klierziekte*** *genezen door de*

ZALF EN PILLEN VAN HOLLOWAY.

De Zoon van den Heer ALLIDAY, te Cheltenham woonachtig, Hoogstraat, n.° 209, drie jaren oud zijnde, had een Kliergezwel aan den Hals, hetwelk in den tijd van vier jaren zoo verschrikkelijk toenam, dat hij tien afzonderlijke Verzweringen kreeg, behalve een Kliergezwel tusschen de Oogen. De beste geneeskundige behandeling bleef zonder gevolg, daar het Bloed zoo bedorven was, dat het onmogelijk scheen de Ziekte te boven te komen. Toen besloot men tot de **Pillen** en de **Zalf** van ***Holloway***, en in twee maanden tijds was het Jongentje geheel genezen, en is nu sedert drie jaren bij voortduring volmaakt gezond.

Zijn op *franco* aanvraag a contant te bekomen bij den Heer **N. C. M. VAN SOMEREN BRAND**, Depôthouder te **Dordrecht**; aan het Hoofd-Depôt bij den Heer **J. STRAATMAN**, te **'s Hertogenbosch**; alsmede te **Londen**, Strand, **244**, *Holloway's Etablissement. — Door het vermeerderd debiet zijn de* ***prijzen*** *thans de volgende:*

DOOSJES PILLEN	van	*f* 0. 90,	*f* 2. 10,	*f* 3. 30,	*f* 7. 75,	*f* 15. 50,	*f* 23. 50.
POTJES ZALF.....	„	- 0 90,	- 2. 10,	- 3. 30,	- 8. 15,	- 15. 90,	- 23. 90.

Er wordt gezocht
IEMAND,
met het **EXPEDITIE-WERK** eenigzins bekend en eene vlugge hand Schrijvende. Adres aan het Bureau dezer Courant, onder letters A B.

*** PUBLIEKE VERKOOPING.

Ger.ᵈ Duuring, A. C. Dalen, A. van Binsbergen, J. Kolff, J. F. Sauerbier, Leonard L. Jacobson, J. Sinderam, L. J. Plemp van Duiveland, J. Boon, F. W. Eckstein, J. G. van den Abeelen en *G. Elink Schuurman*, Makelaars te Rotterdam, zijn van meening, als last hebbende van hunne Meesters en als geauthoriseerd door Heeren Agenten van Lloyds, na gedane aangifte conform de Wet, op Dingsdag den 20 September 1853, des voormiddags ten *elf* ure, in het Huis der Notarissen, aan de Geldersche-kade, te verkoopen:

224 BALEN BRAZIL KOFFIJ,

alle meerder en minder door zeewater beschadigd, alhier aangebragt per het Schip *Hellgesen*, Kapitein *O. N. Krunse*. En dat bij Kavelingen, zoo als in de Notitie zijn aangewezen, en liggende in een Pakhuis aan de Punt der Scheepmakershaven, Pand VLASBLOEM, wijk **1**, N.° 488, zijnde Particulier-Entrepôt, en aldaar daags vóór en op den dag van den verkoop voor een ieder te zien.

Nadere onderrigting bij bovengemelde Makelaars.

GAZ-BEZUINIGING.

Door den Boekhandelaar ***N. DE ZWAAN***, te Utrecht, is uitgegeven eene **HANDLEIDING TOT EEN ZUINIG GAZVERBRUIK**; Geschiedenis, Behandeling en Voordeelen van het **Gaz**, benevens eene duidelijke Verklaring van het Zamenstel en het Gebruik van den **Meter**. Prijs *f* 1.

Nog ziet bij denzelfden Boekhandelaar het licht:

TUINBOEKJE VOOR IEDEREEN,

of **Aanwijzing** wat er elke maand in den Moes- en Bloemtuin, Boomgaard en Oranjerie te doen valt. Naar de 25ste Engelsche Uitgave, door *R. C. AFFOURTIT Jz.*, Bloemist te Utrecht. Prijs *f* 0. 80.

*** Door **S. E. VAN NOOTEN**, te Schoonhoven, is op heden uitgegeven **een nieuw werk**, getiteld:

EEN TAFELBOEK.

DOOR
J. Herman de Ridder,
Christen Leeraar.

In gr. 8ᵛᵒ, met gegrav. Vignet. Prijs *f* 3.

INHOUD:

I. PERSOONLIJK LEVEN. 1. *Uw Vader weet wat gij van noode hebt.* 2. *Hoe de Bijbel het sterven afteekent.*

II. HUISELIJK LEVEN. 1. *Eerste Gebedjen.* 2. *Wellevendheid.*

III. OPENLIJK LEVEN. 1. *Een Utopiaansche Kermis-Voorstelling.* 2. *Wat een arm dorp kan verrijken.* 3. *Op Straat.* 4. *Bedelarij wering.*

IV. WERKDADIG LEVEN. 1. *Een Hoogduitsche prent.* 2. *Genootschappen.* 3. *Het Javaansche Nieuwe Testament.*

V. VOORBEELDIG LEVEN. 1. *Een Kapitalist op bloote voeten.* 2. *Een Schaapherder.* 3. *Een Meesterknecht.* 4. *Een Schoenmaker.* 5. *Twee kinderlooze Weduwen.* 6. *Een Apologeet. Slotwoord.*

*** Bij ***OTTO PETRI***, Hoogstraat, 7, 105, is uitgegeven en bij alle Boekverkoopers verkrijgbaar:

WENKEN
OMTRENT DE TE VOLGEN LEVENSWIJZE
BIJ HET HEERSCHEN DER
CHOLERA,
GEGEVEN ROOR
Dr. KARL PFEUFER,
Prof. aan de Hoogeschool te München, Oppermedicinaalraad, Lijfarts van den Koning van Beijeren, enz. enz.

Voor onzen landaard bewerkt en met **Aanteekeningen** voorzien door A. M. BALLOT, *Med. Chir. et Obst. Doctor.* 52 Pag. — *De Prijs is op verzoek* ***verminderd*** *op* ***25 Cents.***

Ingezonden Stukken.

Kermis ten platten lande.

Zoude het mogelijk zijn, dat ten platten lande de kermissen zóó gemaakt kunnen worden dat er wezenlijk feestvreugde voor iedereen te genieten zou zijn?

Ik voor mij zelve geloof zulks niet, alhoewel N. gunstiger gevoelens hieromtrent schijnt te bezitten. De reden waarom ik een bevestigend antwoord op bovenstaande vraag in twijfel trek is deze:

Menigmaal heb ik dorpskermissen bezocht en gezien hoe alles er toeging, maar nooit heb ik kunnen ontdekken dat de ingezetenen eene ware feestvreugde genoten. Hoe zou zulks ook mogelijk zijn? De verregaande zedeloosheid is dikwijls zoo groot dat ieder weldenkende zich zoo verontwaardigd gevoelt dat hij geenen lust meer heeft om ware kermisvreugde te zoeken, al ware zij ook te vinden.

Ik roep met N. iedereen toe „ kom en zie.” De kermis te Hekelingen is reedsgeëindigd; met berooide hoofden en ledige beurzen zullen velen daar hunne werkzaamheden weder hervat, en de twee koekkramers hunne oud- en nieuwbakken koek, zoo als N. het noemt, opgeruimd hebben, maar hier moet de kermis nog beginnen. Aanstaanden zaturdag te Zuidland, en 's maandags hier te Spijkenisse. Dat ieder die lust heeft deze kermissen dan kome bezoeken en ik twijfel niet of iedere ooren ooggetuige zal erkennen dat met den besten wil de kermissen niet zóó gemaakt kunnen worden als N. wel verlangt.

N. is echter van meening dat, wanneer kermissen bezocht worden door wafelkramen, caroussels of mallemolens, paardespellen, komedies, geleerde katten of honden enz. enz., dan zoude er wel ware feestvreugde te smaken zijn.

Om echter N. te overtuigen dat zulks het geval niet is, wil ik één voorbeeld bijbrengen en roep hem toe: Eilieve! bezoek de kermis te Numansdorp eens (10, 11 en 12 Junij).

Daar zult gij alles vinden wat tot eene zoogenaamde beschaafde kermis behoort: wafel-, galanterie- en koekkramen tot 25 a 30 toe. Gij vindt er eene goede komedie of paardespel enz., somtijds wilde dieren en wat dies meer zij. Bezoekt de drie zeer goed ingerigte herbergen en ziet hoe alles er toegaat. Ik twijfel geenzins of N. en iedere bezoeker zal erkennen dat de bewoners ten platten lande voor het grootste gedeelte ongeschikt zijn voor ware kermisvreugde.

't Is waar, zij die geen deel nemen in al die loszinnigheden kunnen de komedie, paardespel, wilde dieren enz. bezoeken of hunne kinderen in de mallemolens zoo lang laten omdraaijen dat de eene vóór, de andere ná er uit valt, maar ik geloof dat hunne vreugde reeds geheel gestoord zal zijn wanneer zij zien en hooren al wat er gebeurt.

Bleven al die onkiesche tooneelen slechts op straat of in herbergen; zij zouden nog te ontvlieden zijn, maar neen, alles is vervuld met zulke personen die meenen dat de kermissen alleen bestaan om zich over te geven aan het inzwelgen van die ziel- en ligchaam verpestende sterke dranken, gepaard met het uitbulken van alle zedelooze en vuile liedjes, straat-deuntjes enz.

Mijns inziens ware het beter dat alle kermissen ten platten lande, zoo ver zulks doenlijk is, afgeschaft werden en er iets anders gevonden kon worden dat beter voor volksvermaken dienen kon, en waarbij alle zwelgerij en brasserij konden geweerd worden.

Kon echter Numansdorps kermis alleen niet overtuigend genoeg zijn, welnu dat dan ook de beschaafde? kermissen te Oud-Beijerland, Dirksland, Middelharnis, Sommelsdijk enz. bezigtigd worden.

Spijkenisse 8 *September 1853.* P.

Te ROTTERDAM,
bij ARRENBERG & VAN REYN.